

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КОВТУН ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

УДК 343.985: 351.751 (477)

**ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ
ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ПЕРЕШКОДЖАННЯМ ЗАКОННІЙ
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Донецькому юридичному інституті МВС України,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Татаров Олег Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Власова Ганна Петрівна,

ПВНЗ «Європейський університет»

завідувач кафедри кримінального права, процесу і криміналістики

кандидат юридичних наук

Свириденко Станіслав Володимирович,

Адвокатське об'єднання «Татаров Фаринник Головка»,
адвокат

Захист відбудеться «21» березня 2019 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.05 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «20» лютого 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д. О. Савицький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із пріоритетних напрямів євроінтеграційного курсу України, спрямованого на розбудову демократичної, правової держави, є гарантування права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на свободу діяльності засобів масової інформації. Зазначені права та свободи більшою мірою реалізуються в законній професійній діяльності журналістів, перешкоджання якій не має залишатися безкарним. З метою виконання цього завдання у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) передбачена відповідальність як за діяння, що безпосередньо перешкоджають законній професійній діяльності журналістів (ст. 171, ч. 2 ст. 375 КК України), так і у зв'язку зі здійсненням цим журналістом такої діяльності (ст. 345-1, ст. 347-1, ст. 348-1, ст. 349-1 КК України). Однак, під час розслідування цих злочинів слідчі органів Національної поліції України зіштовхуються з низкою проблем, більшість з яких пов'язана саме з доказуванням обставин, які мають значення для кримінального провадження, що перешкоджає притягненню винних осіб до кримінальної відповідальності. Так, упродовж 2013–2018 рр. було відкрито 1135 кримінальних проваджень про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній діяльності журналістів. При цьому, до суду направлено лише 100 обвинувальних актів (8,9 %), за результатами розгляду яких ухвалено 29 обвинувальних і 6 виправдувальних вироків. Разом з цим 762 (67,2 %) кримінальних проваджень було закрито, а кількість проваджень, по яких не прийнято рішень, зростає щороку, зокрема на кінець 2018 р. їх чисельність становила 286.

Таким чином, наведені статистичні дані наочно вказують на складність доказування у цій категорії кримінальних проваджень, що, своєю чергою, негативно позначається на ефективному захисті законної професійної діяльності журналістів, а отже, й виконання завдань кримінального провадження.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали наукові праці Ю. П. Аленіна, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Р. С. Белкіна, Г. П. Власової, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, І. В. Гори, Ю. М. Грошевого, В. А. Журавля, В. С. Зеленецького, А. В. Іщенка, О. В. Капліної, В. О. Коновалової, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, В. Т. Нора, Ю. Ю. Орлова, М. А. Погорецького, В. В. Рожнової, Д. Б. Сергєєвої, М. В. Салтєвського, С. В. Свириденка, С. М. Стахівського, О. Ю. Татарова, Л. Д. Удалової, В. І. Фаринника, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус, А. В. Шевчишена, В. Ю. Шепітька, Б. В. Щура, О. О. Юхна та інших учених.

Актуальним питанням розслідування перешкоджання законній професійній діяльності журналістів присвячено дисертаційні дослідження А. А. Мацоли (2015), А. В. Коваленка (2017). Кримінально-правові аспекти забезпечення професійної діяльності журналістів розглядали В. І. Павликівський (2017), К. М. Буряк (2018) та ін. Однак, зазначеними науковцями здебільшого розглянуто лише окремі аспекти розслідування злочинів, пов'язаних з

перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. Нині малодослідженими або не дослідженими залишаються питання щодо: особливостей початку досудового розслідування у разі вчинення вказаних злочинів; визначення кола специфічних обставин, що підлягають доказуванню у цій категорії кримінальних проваджень; збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та ін. Відтак, нагальною є потреба в комплексному дослідженні проблем доказування у вказаній категорії кримінальних проваджень, що має здійснюватися з урахуванням нових напрямів розвитку сучасної юридичної науки з одночасним переосмисленням прикладних аспектів застосування чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства України. Окреслені обставини свідчать про актуальність теми дослідження, що й зумовило її вибір.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до реалізацію Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 26 серпня 2015 р. № 501/2015, виконувалось відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького юридичного інституту МВС України 25 червня 2014 р., протокол № 15.

Мета і задачі дослідження. *Метою* дослідження є визначення особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства і практики його застосування.

Визначена мета наукового дослідження зумовила постановку й необхідність розв'язання таких *задач*:

- з'ясувати стан наукових досліджень з питань доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів;
- розкрити поняття, значення та межі доказування у вказаній категорії кримінальних проваджень;
- визначити підстави та процесуальний порядок внесення відомостей про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- виокремити та охарактеризувати обставини, що підлягають доказуванню у досліджуваній категорії кримінальних проваджень;
- надати характеристику слідчим (розшуковим) діям як засобам збирання доказів про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів;

- розкрити порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів;

- виокремити інші засоби збирання доказів у вказаній категорії кримінальних проваджень.

Об'єкт дослідження – правові відносини, що виникають в процесі доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів.

Предмет дослідження – доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і виконання зумовлених нею задач використано загальнонаукові та спеціальні методи. Звернення до *діалектичного* методу дозволило розглянути понятійний апарат і сутність доказування у досліджуваній категорії кримінальних проваджень (розділ 1, підрозділ 2.2). *Системно-структурний* метод дав змогу визначити особливості доказування у цій категорії кримінальних проваджень, виявити прогалини та колізії щодо їх розслідування (розділи 2, 3). *Порівняльно-правовий* метод використано під час аналізу норм матеріального та процесуального права, наукових позицій в контексті предмета дослідження (розділи 1, 2, 3). За допомогою *формально-юридичного* методу проаналізовано чинне законодавство України, що пов'язано з регламентацією професійної діяльності журналістів (розділи 2, 3). *Соціологічний* та *статистичний* метод застосовано під час вивчення матеріалів кримінальних проваджень та узагальнення результатів практики, а також підтвердження отриманих висновків (розділи 2, 3). Всі методи дослідження використано у взаємозв'язку, що забезпечило об'єктивність і достовірність отриманих наукових результатів.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Генеральної прокуратури України за 2013–2018 рр.; рішення Конституційного Суду України; Інформаційні листи Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ; результати анкетування 180 слідчих Національної поліції України та 70 прокурорів Київської, Львівської, Харківської, Кіровоградської областей; узагальнені дані вивчення 130 матеріалів кримінальних проваджень та 50 судових рішень, винесених у 2013–2018 рр.; матеріали ЗМІ, а також особистий досвід дисертанта, набутий під час розслідування зазначеної категорії злочинів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим монографічним дослідженням, у якому комплексно досліджено теоретичні та прикладні проблеми доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. У роботі сформульовано низку нових положень і висновків, що містять наукову новизну, зокрема:

вперше:

- визначено, що доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, як

вид кримінальної процесуальної діяльності, включає в себе три взаємопов'язані та взаємодоповнюючі аспекти: 1) інтелектуальний; 2) процесуальний; 3) матеріальний;

- обґрунтовано, що у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії також має підлягати доказуванню характеристика об'єкта кримінального правопорушення (родовий, безпосередній та додатковий об'єкт злочинного посягання);

- з метою забезпечення проведення швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів досліджуваної категорії аргументовано доцільність на законодавчому рівні встановити вимогу, згідно з якою доступ до внесених до ЄРДР відомостей має бути відкритим з моменту повідомлення особі про підозру або закриття кримінального провадження;

- доведено необхідність передбачити в Кримінальному процесуальному України (далі – КПК України) положення, відповідно до якого допит потерпілого, свідка можна провести до внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР;

- аргументовано необхідність передбачити можливість проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж за добровільною заявою особи, втручання у приватне спілкування якої буде здійснюватися на підставі постанови прокурора або слідчого, погодженої з прокурором, незалежно від тяжкості кримінального правопорушення;

удосконалено:

- поняття доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, під яким запропоновано розуміти регламентовану кримінальним процесуальним законодавством діяльність уповноважених учасників провадження, спрямовану на збирання, перевірку та оцінку доказів, і полягає в пізнанні й аналізі інформації, на основі якої можна сформулювати висновок щодо наявності чи відсутності обставин, пов'язаних із перешкоджанням професійній діяльності журналістів, та які мають значення для кримінального провадження;

- класифікацію обставин, що підлягають доказуванню, а саме: 1) обставини, що визначають загальний предмет доказування у кримінальному провадженні, які слід поділити на абсолютні та відносні; 2) спеціальні обставини, які відповідно до кримінального процесуального законодавства доповнюють загальний предмет доказування; 3) особливі обставини, тобто ті, що підлягають доказуванню при розслідуванні кримінального провадження щодо вчинення особою конкретного виду злочину;

- процесуальну форму витребування та отримання речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, з урахуванням чого запропоновано відповідні зміни й доповнення до ст. 93 КПК України з цього приводу;

- пропозиції про доцільність доцільності включення тимчасового доступу до речей і документів до системи слідчих (розшукових) дій;

дістало подальший розвиток:

- наукові положення, що пізнання не можна розглядати поза межами кримінального процесуального доказування;
- аргументація необхідності вдосконалення чинної моделі кримінальної процесуальної регламентації в частині часу внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР;
- наукова позиція, згідно з якою результати негласних слідчих (розшукових) дій мають бути використані для розшуку осіб чи майна, що підлягає конфіскації чи спеціальній конфіскації у кримінальному провадженні, в якому вони проводяться.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та викладені в роботі положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено та надалі можуть використовуватися у:

- *правозастосовній діяльності* – для надання практичної допомоги слідчим органів Національної поліції України при розслідуванні досліджуваної категорії кримінальних проваджень, проведенні занять в системі службової підготовки (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 3 вересня 2018 р.);
- *освітньому процесі* – при проведенні занять з навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Розслідування окремих видів злочинів», підвищенні кваліфікації слідчих Національної поліції (акт Національної академії внутрішніх справ від 15 лютого 2018 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дослідження оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Теорія і практика розвитку правових інститутів» (Київ, 10–11 березня 2016 року); «Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики» (Харків, 21 листопада 2018 року); «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (Одеса, 10–11 серпня 2018 року).

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових публікаціях, чотири статті з яких – у наукових фахових виданнях України, одна стаття – у міжнародному науковому виданні, та три тези наукових доповідей, оприлюднених на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (198 найменувань на 22 сторінках) і семи додатків на 6 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок, із яких основний текст – 180 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, задачі, методи, об'єкт і предмет дослідження, його методологічну та емпіричну базу; окреслено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; надано

відомості про апробацію та публікації дисертанта, в яких відображено основні положення роботи, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові основи доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Стан наукових досліджень проблем доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів»* здійснено аналіз наукових праць за темою дослідження, що дало змогу отримати уявлення про ступінь її розробленості. Констатовано, що недостатнє вивчення питань цієї проблематики, особливо зважаючи на останні законодавчі зміни у напрямі посилення захисту професійної діяльності журналістів, охорону їх власності, життя й здоров'я членів їхніх сімей, призводить до складнощів доказування у кримінальних провадженнях про злочини цієї категорії.

Аналіз наукових праць за темою дослідження здійснено з урахуванням форми викладу матеріалу, ступенем узагальнення та галузевою приналежністю. Більш пильну увагу приділено дослідженням, проведеним упродовж 2015–2018 рр., адже 14 травня 2015 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» Особливу частину КК України було доповнено спеціальними складами злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів (ст.ст. 345-1, 347-1, 348-1, 349-1).

Комплексне опрацювання наукової періодики засвідчило, що піднята проблематика є предметом дослідження правників із різних галузей права, зокрема конституційного (О.І. Поклонська), міжнародного (Т.А. Терехова), кримінального (К.М. Буряк, В.І. Павликівський, Є.О. Письменський) та кримінального процесуального права (А.А. Мацола, О.О. Юхно, А.В. Коваленко). Натомість представниками з теорії кримінального процесу не визначено і не обґрунтовано переліку обставин, що підлягають доказуванню у вказаній категорії кримінальних проваджень. Недостатньо висвітленими також залишаються питання щодо збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, особливостей початку досудового розслідування за аналізованою категорією кримінальних проваджень.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та межі доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів»* на підставі аналізу наукових точок зору щодо розуміння поняття кримінального процесуального доказування визначено, що одним із проблемних аспектів є наявність декількох позицій з приводу включення до цієї дефініції процесів, які не регламентовані кримінальним процесуальним законодавством. Під процесами розуміється пізнання, аналіз та формування висновків слідчого, які здійснюються під час доказування.

Наголошено, що доказування у кримінальних провадженнях про злочини досліджуваної категорії як вид кримінальної процесуальної діяльності, включає в себе три взаємопов'язані та взаємодоповнюючі аспекти: 1) інтелектуальний – полягає в сприйнятті та аналізі інформації, а також виокремлення тієї, яка має

значення для кримінального провадження, і вже формування на цій основі висновків про коло обставин, які підлягають доказуванню залежно від вчиненого злочину; 2) процесуальний – полягає у здійсненні передбачених кримінальним процесуальним законодавством дій, спрямованих на збирання, перевірку та оцінку доказів; 3) матеріальний – полягає в аналізі норми відповідної диспозиції статті Особливої частини КК України, в якій встановлено зміст специфічних обставин, що підлягають доказуванню.

Зазначено, що межі доказування у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії злочинів набувають більш конкретно вираженого змісту та особливостей, оскільки передбачають пізнання, аналіз і формування висновків щодо інформації, яка свідчить, що вчинений злочин дійсно пов'язаний з перешкоджанням законній професійній діяльності журналіста. Тому більш детально мають бути проаналізовані та враховані законодавчі норми-вимоги, які стосуються правового статусу журналіста та регламентують його законну професійну діяльність.

Розділ 2 «Процесуальний порядок доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Підстави та процесуальний порядок внесення відомостей про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, до Єдиного реєстру досудових розслідувань», ґрунтуючись на положеннях чинного законодавства України, досліджено та узагальнено джерела інформації, які можуть свідчити про вчинення злочину досліджуваної категорії. Акцентовано увагу на недоліках юридичної техніки, яких законодавець припустився при викладі ч. 1 ст. 214 КПК України, у зв'язку з чим запропоновано в диспозиції статті слово «подати» замінити на «отримати».

На підставі аналізу кримінальних проваджень вказаної категорії встановлено, що впродовж 2013–2018 рр. причинами для внесення відомостей про вчинення злочинів, пов'язаних із перешкоджанням професійній діяльності журналістів, до ЄРДР є: заяви та повідомлення фізичних осіб – 734 (64,1 %); самостійне виявлення злочину слідчим, прокурором, іншим працівником правоохоронного органу – 74 (6,5 %); повідомлення підприємств, установ, організацій та юридичних осіб – 191 (16,7 %); повідомлення в ЗМІ – 34 (3 %).

Встановлено, що в практичній діяльності однією з проблем початку досудового розслідування у кримінальних провадженнях цієї категорії є те, що не завжди можливо при внесенні відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР встановити точну кваліфікацію злочину та той факт, що він пов'язаний з перешкоджанням професійній діяльності журналіста. Відсутність у джерелі інформації щодо таких обставин слугуватиме підставою для внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР не за спеціальною нормою відповідної статті КК України, яка безпосередньо стосується перешкоджання законній професійній діяльності журналіста, а за загальною.

З метою забезпечення проведення швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній

діяльності журналістів, доцільним вбачається в пункті 7 розділу 4 Положення про порядок ведення ЄРДР до переліку злочинів, доступ до відомостей щодо яких відкривається з моменту оголошення підозри особі або прийняття рішення про закриття провадження, додати досліджуваний вид злочинів.

У підрозділі 2.2 «Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» акцентовано увагу, що в досліджуваній категорії кримінальних проваджень мають бути встановлені як обставини, які передбачені в ст. 91 КПК України, так і коло специфічних обставин, що безпосередньо закріплені в нормах відповідних спеціальних статей КК України. Саме тому пильну увагу слід приділяти особливим обставинам, тобто тим, що підлягають доказуванню при розслідуванні конкретного злочину, пов'язаного із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. Такі обставини доцільно класифікувати залежно від: 1) елементів складу кримінального правопорушення (обставини, що впливають з: а) об'єкта кримінального правопорушення; б) об'єктивної сторони; в) суб'єктивної сторони; г) суб'єкта злочину); 2) залежно від нормативно-правового акта, в якому закріплені обставини, що підлягають доказуванню (обставини, що закріплені в: а) положеннях Загальної частини КК України; б) диспозиціях статей Особливої частини КК України; в) положеннях інших нормативно-правових актів).

Наголошено, що концептуально-визначальними обставинами, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні вказаної категорії, є: подія злочину; правовий статус потерпілого; умисел, мета і мотив (має виражатися в усвідомленні особою факту вчинення злочину проти журналіста у зв'язку зі здійсненням ним професійної діяльності); законність діяльності журналіста (дії журналіста мають бути здійснені відповідно до закону, тобто спрямовані на реалізацію повноважень в інформаційній сфері та здійснюватися засобами і в порядку, передбачених законом).

Розділ 3 «Збирання доказів у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Слідчі (розшукові) дії як засоби збирання доказів про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» встановлено, що проведення необхідного комплексу слідчих (розшукових) дій залежить від обставин, які підлягають доказуванню. За результатами вивчення кримінальних проваджень досліджуваної категорії встановлено, що найбільш розповсюдженими слідчими (розшуковими) діями є огляд (місця події, речей і документів), допит (потерпілого, свідка, підозрюваного), пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент, обшук, проведення судових експертиз.

Відзначено, що допит журналіста в якості свідка має особливості, які обумовлені специфікою його правового статусу, зокрема, йдеться про такий тип охоронюваної законом таємниці, як відомості, що містять конфіденційну інформацію професійного характеру журналістської діяльності, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації. У разі допиту

журналіста в статусі потерпілого пильну увагу необхідно приділяти інформації щодо його професійної діяльності, з якою ймовірно і пов'язано вчинення злочину. Зважаючи на важливе значення допиту, запропоновано друге речення ч. 3 ст. 214 КПК України викласти в такій редакції: «Огляд місця події, допит потерпілого, свідка може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після їх завершення».

Окрему увагу приділено розгляду проблемних питань одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб (69 % опитаних респондентів не вбачають сенсу в його проведенні).

Важливим засобом доказування у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії також є проведення судових експертиз, на основі яких робляться висновки експертів, що можуть підтвердити або спростовувати обставини, що мають значення для кримінального провадження. Найбільш характерними для таких категорій кримінальних проваджень є: судово-медична, товарознавча, технічна експертиза документів, фоноскопична, фототехнічна, криміналістична експертиза матеріалів і засобів відео-, звукозапису, портретна, комп'ютерно-технічна, експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів. Доцільно також призначати молекулярно-генетичну експертизу, адже її висновок має вагомий результат у процесі доказування, оскільки з точністю до 99,9 % підтверджується контакт певної особи з відповідним об'єктом.

У підрозділі 3.2 *«Негласні слідчі (розшукові) дії як засоби збирання доказів про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів»* визначено, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій, в тому числі у разі вчинення злочинів цієї категорії, забезпечує ефективне розслідування та збирання доказів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження. Натомість, у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, їх проведення можливе в будь-якому випадку лише якщо злочин буде кваліфіковано за ч. 2 ст. 345-1, ч. 2 ст. 347-1, ст. 348-1, 349-1, ч. 2 ст. 375 КК України, тобто це тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Здійснено відмежування спостереження за особою від аудіо-, відеоконтролю особи, з урахуванням чого зазначено, що спостереження за особою, на відміну від аудіо-, відеоконтролю особи, виключає втручання у приватне спілкування. Отримана під час проведення аудіо-, відеоконтролю особи інформація дозволить як встановити, так і розширити перелік обставин, що підлягають доказуванню, зокрема, час, місце, спосіб учинення злочину, наявність співучасників тощо. Також під час розслідування злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналіста, може виникнути необхідність у вивченні та аналізі інформації, яка міститься у відкритому доступі в Інтернет ресурсах, наприклад, відомостей щодо погроз на адресу журналіста у зв'язку з опублікуванням ним інформації, що викриває незаконну діяльність певної особи. З огляду на це, постає необхідність в

належному здобутті та фіксації такої інформації з Інтернет ресурсу, що в подальшому дасть можливість використати її як доказ. У такому випадку слідчий, прокурор може здобути відомості з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем чи утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (така негласна слідча (розшукова) дія передбачена ч. 2 ст. 264 КПК України і проводиться незалежно від тяжкості вчиненого злочину).

Запропоновано ст. 263 КПК України доповнити новою частиною 5, яку викласти в такій редакції: «Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж може проводитися за добровільною заявою особи, втручання у приватне спілкування якої буде здійснюватися, на підставі постанови прокурора або слідчого, погодженої з прокурором, незалежно від тяжкості кримінального правопорушення».

Підтримано наукову позицію А. В. Шевчишена про необхідність використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій для розшуку осіб чи майна, що підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації у кримінальному провадженні, в якому вони проводяться.

У підрозділі 3.3 «Інші засоби збирання доказів у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів» на основі аналізу ч. 2 ст. 93 КПК України зазначено, що законодавець, поряд із «витребуванням», вживає термін «отримання». У цьому аспекті підтримано наукову позицію, що витребування та отримання речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок виступають самостійними способами збирання доказів, у тому числі в кримінальних провадженнях досліджуваної категорії.

Наведено додаткові аргументи на користь позиції про необхідність визначення процесуальної форми витребування слідчим, прокурором речей та документів у формі постанови, що відповідатиме вимогам ч. 3 ст. 110 КПК України.

За результатами вивчення та узагальнення матеріалів кримінальних проваджень про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, встановлено, що найбільш розповсюдженими є звернення слідчого в порядку ст. 93 КПК України до установ Міністерства охорони здоров'я з вимогою надати відомості щодо наявності чи відсутності перебування особи на диспансерному обліку у лікаря-нарколога та лікаря-психіатра.

З метою підтвердження факту, що діяльність журналіста при вказаних ним обставинах дійсно була законною і він виконував професійні обов'язки, слідчий має право в порядку ст. 93 КПК України звернутися із запитом до редакції щодо надання належним чином завірених копій наказу про призначення на посаду або договору та редакційного завдання. Така необхідність зумовлена тим, що на сторону обвинувачення покладено обов'язок доведення факту неможливості виконання журналістом редакційного завдання у зв'язку зі здійсненням перешкоджання, що й не дозволило йому виконати свої професійні обов'язки.

Здійснено порівняльний аналіз витребування речей чи документів та тимчасового доступу до речей і документів з метою їх відмежування, адже в судовій практиці зустрічаються випадки, коли суд на підставі п. 1 ч. 2 ст. 87 КПК України визнав доказ недопустимим, а саме протокол огляду відеозапису, наданого журналістом, і похідні від нього речові докази, які долучені до кримінального провадження на підставі постанови слідчого, оскільки отримання стороною обвинувачення відомостей було здійснено без попереднього дозволу суду. З метою вдосконалення положень чинного КПК України в частині регламентації витребування, отримання та тимчасового доступу до речей та документів запропоновано внести відповідні зміни: по-перше, ст. 93 КПК України доповнити новими частинами, в яких чітко унормувати процесуальну форму витребування та отримання речей, документів, відомостей, висновків експертів, ревізій та актів; по-друге, положення ст. ст. 159–166 КПК України перемістити до Глави 20 з відповідною новою нумерацією.

ВИСНОВКИ

У дисертації на підставі узагальнення доктринальних розробок, судової та слідчої практики, чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства вирішено наукову задачу, що полягає в отриманні нових результатів у вигляді наукових висновків щодо характеристики доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. Проведене дослідження дало можливість сформулювати науково обґрунтовані пропозиції, рекомендації та висновки, до основних з яких віднесено наступні:

1. Проблема захисту професійної діяльності журналістів в Україні не є новою для юридичної науки, адже з розвитком громадянського суспільства і правовідносин значно посилився вплив засобів масової інформації на всі сфери життєдіяльності нашої країни. З огляду на це, останнім часом міжнародною і науковою спільнотою все частіше приділяється пильна увага різним проблемним аспектам законодавчої регламентації захисту й охорони законної професійної діяльності журналістів, формуються шляхи їх удосконалення, напрацьовуються відповідні науково обґрунтовані та методичні рекомендації, пропозиції з удосконалення національного законодавства та практики його застосування в контексті цього питання.

Системний аналіз наукових праць з означеної тематики свідчить про те, що нині відсутнє комплексне дослідження, присвячене доказуванню у кримінальних провадженнях вказаної категорії злочинів. Лише на рівні наукових статей або в окремих підрозділах монографічних досліджень розкрито певні аспекти щодо особливостей доказування у цій категорії кримінальних проваджень, але вони не вирішують тих проблемних питань, з якими зіштовхуються слідчі в правозастосовній діяльності.

2. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, слід розуміти як

регламентовану кримінальним процесуальним законодавством діяльність уповноважених учасників провадження, спрямовану на збирання, перевірку та оцінку доказів, і полягає в пізнанні та аналізі інформації, на основі якої можна сформулювати висновок щодо наявності чи відсутності обставин, пов'язаних із перешкоджанням діяльності журналіста, та які мають значення для кримінального провадження.

Межі доказування у вказаній категорії кримінальних проваджень обумовлені специфікою досліджуваних злочинів, під час розслідування яких сторона обвинувачення обов'язково має довести, що: 1) злочин учинено саме проти журналіста у зв'язку із здійсненням ним законної професійної діяльності; 2) потерпілим є журналіст у розумінні ст. 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціального захисту журналістів»; 3) злочин учинено з метою впливу на законну професійну діяльність журналіста.

3. Підставою для внесення відомостей до ЄРДР є наявність достатніх відомостей, що безпосередньо свідчать про вчинення злочину або його підготовку. Приводом для початку досудового розслідування в досліджуваній категорії кримінальних проваджень може бути будь-яке джерело, в якому містяться відомості про злочин. Натомість, у разі вчинення злочину, пов'язаного із перешкоджанням законній професійній діяльності журналіста початок досудового розслідування ускладнюється розгалуженою системою законодавчих норм, які регламентують законну професійну діяльність журналіста. З огляду на це, варто враховувати як диспозиції відповідних статей Особливої частини КК України, так й інші законодавчі акти щодо професійної діяльності журналіста, оскільки це якнайкраще дозволить встановити ознаки злочинного перешкоджання такої діяльності.

Складність прийняття слідчим, прокурором рішення про початок досудового розслідування про злочини досліджуваної категорії обумовлена особливим правовим режимом предмета злочинного посягання. У більшості випадків на початку досудового розслідування у слідчого, прокурора відсутня реальна можливість перевірити обставини вчиненого кримінального правопорушення, що ускладнює внесення відомостей до ЄРДР за тією чи іншою попередньою правовою кваліфікацією. Внесення відомостей до ЄРДР здебільшого відбувається виходячи з обставин, викладених у заяві чи повідомленні або в іншому джерелі інформації (рапорті, публікації у ЗМІ тощо). У більшості випадків на початковому етапі слідчому, прокурору недостатньо відомі фактичні обставини, що стосуються події злочину, особи, яка його вчинила, мотиву злочину, обставини, в яких його вчинено, тощо, внаслідок чого лише створюються ймовірні уявлення про подію, яка трапилась.

4. Перелік обставин, що підлягають доказуванню, визначений в ч. 1 ст. 91 КПК України, є загальним для встановлення під час розслідування будь-якого кримінального правопорушення, але може бути диференційований залежно від конкретного складу злочину, передбаченого диспозицією відповідної статті КК України, за якою кваліфікується діяння, що підлягає доказуванню. Це,

безумовно, стосується й доказування у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії злочинів.

У разі вчинення вказаних злочинів специфіка події полягає в тому, що суспільно-небезпечне діяння характеризується складною системою дій винної особи, які можуть мати місце як під час безпосереднього виконання журналістом своїх професійних обов'язків, так й ті, що вчиняються внаслідок такої діяльності. Елементи конкретної події злочинів даної категорії уточнюються (деталізуються) залежно від обставин їх учинення та передбачені у диспозиціях відповідних статей КК України. Доказування події являє собою встановлення прямого умислу дій особи, які спрямовані на перешкоджання законній професійній діяльності журналіста, тому важливе значення має встановлення форми вини, мотиву і мети вчинення злочину.

Досліджуваній категорії злочинів притаманний спеціальний мотив – його вчинено у зв'язку із здійсненням журналістом професійної діяльності, яка має бути законною. При цьому ключовим фактом, що потребує доказування по вказаній категорії кримінальних проваджень, є наявність взаємозв'язку між: а) мотивом, метою та суспільно-небезпечним діянням; б) мотивом, метою та суспільно-небезпечними наслідками. Одночасно з цим, для надання правильної кваліфікації окремим суспільно-небезпечним діянням необхідним є з'ясування конкретного способу вчинення злочину.

5. У практичній діяльності під час розслідування злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, найбільш ефективними слідчими (розшуковими) діями є огляд (місця події, трупа, речей і документів), допит (потерпілого, свідка, підозрюваного), обшук, пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент, призначення експертизи.

Важливе значення має допит потерпілого-журналіста і свідків, адже під час їх проведення слідчий має змогу отримати більш чітке бачення щодо кваліфікації злочину та можливої її зміни в майбутньому. Також слідчий отримує необхідну інформацію для формування предмета доказування, тобто кола обставин, які підлягають доказуванню в їх об'єктивному вираженні (наприклад, відомостей щодо факту нанесення журналісту тілесних ушкоджень, пошкодження його майна з метою перешкоджання його професійній діяльності тощо). Це дає можливість слідчому як особі, яка планує та організовує процес розслідування, конкретизувати слідчі версії, визначити коло процесуальних дій, які необхідно провести, та ін.

Найбільш типовими для вказаних кримінальних проваджень є судово-медична, товарознавча, технічна експертиза документів, фоноскопична, фототехнічна, криміналістична експертиза матеріалів і засобів відео-, звукозапису, портретна, комп'ютерно-технічна, молекулярно-генетична експертиза та експертиза нафтопродуктів і паливно-мастильних матеріалів. Однак, сучасний стан порядку призначення експертизи жодним чином не сприяє дотриманню прав і законних інтересів журналіста, а також уповільнюється швидкість проведення досудового розслідування, створюються перешкоди в процесі доказування.

6. Складність проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, обумовлена тим, що значна частина цих злочинів не є тяжкими або особливо тяжкими. До того ж, сучасний стан регламентації негласних слідчих (розшукових) дій має низку недоліків, які перешкоджають їх повноцінному використанню як інструменту доказування при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів.

У досліджуваній категорії кримінальних проваджень негласні слідчі (розшукові) дії можуть бути спрямовані на: а) отримання (збирання) доказів у кримінальному провадженні; б) перевірку вже наявних доказів; в) збирання відомостей про злочин та особу, яка вчинила злочин. Залежно від цього всі негласні слідчі (розшукові) дії різняться між собою залежно від: 1) мети і завдання їх проведення (фіксації фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження); 2) суб'єкта, уповноваженого на: а) ініціювання; б) надання дозволу їх на проведення; в) виконання; 3) об'єкта; 4) змісту проведених дій (застосовуються спеціальні оперативно-розшукові заходи або людський ресурс); 5) отримання результатів та їх використання в кримінальному провадженні в якості доказу (складання протоколу проведення та додатків до нього).

7. До інших засобів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, відносяться витребування та отримання речей, документів і відомостей. При цьому, законодавцем не встановлено процесуальну форму витребування та не передбачено відповідальності за ненадання інформації в порядку ст. 93 КПК України. У зв'язку з цим необхідно, щоб витребування речей та документів здійснювалося у формі постанови, що відповідатиме приписам ч. 3 ст. 110 КПК України. Найхарактернішими є звернення слідчого в порядку ст. 93 КПК України до установ Міністерства охорони здоров'я України з вимогою надати відомості щодо наявності чи відсутності перебування особи на диспансерному обліку у лікаря-нарколога та лікаря-психіатра; до редакції, де працює журналіст, з метою надання належним чином завірених копій наказу про призначення його на посаду або договору, а також редакційного завдання.

Порівняльний аналіз витребування речей чи документів та тимчасового доступу до речей і документів дав можливість зазначити, що правова природа проведення тимчасового доступу до речей та документів носить примусовий характер, адже суд зобов'язує володільця речей і документів видати їх. Відмова від виконання рішення суду тягне за собою два правові наслідки: перший, процесуальний – у вигляді проведення обшуку в особи, яка відмовилась виконувати ухвалу слідчого судді про тимчасовий доступ до речей та документів (ст. 166 КПК України); другий, кримінально-правовий – у вигляді кримінальної відповідальності особи за ст. 382 КК України, зокрема за невиконання рішення суду. Судова практика щодо застосування тимчасового доступу до речей та документів характеризується діаметрально протилежними позиціями слідчих суддів, що має місце й в досліджуваній категорії

кримінальних проваджень. З метою вдосконалення положень чинного КПК України в частині регламентації витребування та отримання речей, документів і відомостей, а також тимчасового доступу до речей та документів необхідно, по-перше, в ст. 93 КПК України чітко унормувати процесуальну форму витребування та отримання; по-друге, ст.ст.159–166 КПК України з відповідною новою нумерацією перемістити до Глави 20.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ковтун О. В. Актуальні питання внесення відомостей до ЄРДР про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 6-2. Т. 2. С. 112–117.
2. Ковтун О. В. Витребування та отримання як способи збирання доказів у кримінальному провадженні про злочини, пов'язані з перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. С. 178–182.
3. Ковтун О. В. Проблемні питання визначення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Том 4. С. 145–150.
4. Ковтун А. В. К определению понятия доказывания в уголовных производствах о преступлениях, совершенных против журналистов. *Право и закон*. 2018. № 3. С. 27–33.
5. Ковтун О.В. Слідчі (розшукові) дії як засоби збирання доказів про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів: окремі проблемні аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6. С. 167–174.
6. Ковтун О. В. Окремі питання визначення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів *Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 листоп. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 89–91.
7. Ковтун О. В. До питання одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб про злочини проти журналістів. *Теорія і практика розвитку правових інститутів*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10–11 берез. 2016 р.). К.: Науково-дослідний інститут публічного права, 2016. С. 78–80.
8. Ковтун О. В. Межі доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 10–11 серп. 2018 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 90–92.

АНОТАЦІЯ

Ковтун О.В. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2019.

У дисертації досліджено доктринальні та прикладні аспекти доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. З'ясовано сучасний стан наукових досліджень з піднятої проблематики, а також розкрито поняття, значення та межі доказування у вказаній категорії кримінальних проваджень. Визначено підстави та процесуальний порядок внесення відомостей про злочини, пов'язані із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів, до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Виокремлено та охарактеризовано обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях цієї категорії злочинів. Надано характеристику слідчим (розшуковим) діям як засобам збирання доказів і розкрито порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів, пов'язаних із перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів. Виокремлено інші засоби збирання доказів у вказаній категорії кримінальних проваджень. Запропоновано науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації по вдосконаленню чинного кримінального процесуального законодавства України в контексті предмета дослідження.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, перешкоджання законній діяльності журналістів, доказування, збирання доказів, охоронювана законом таємниця, журналістське розслідування.

АННОТАЦИЯ

Ковтун А. В. Доказывание по уголовным производствам о преступлениях, связанных с препятствием законной профессиональной деятельности журналистов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Национальная академия внутренних дел. – Киев, 2019.

Диссертационное исследование посвящено изучению доктринальных и прикладных проблем, связанных с нормативной регламентацией и практикой доказывания по уголовным производствам о преступлениях, связанных с препятствием законной профессиональной деятельности журналистов.

Охарактеризовано современное состояние научных исследований по поднятой проблематике. Выяснено, что представителями теории уголовного процесса не определен и не обоснован перечень обстоятельств, подлежащих доказыванию по указанной категории уголовных производств. Раскрыто понятие, значение и пределы доказывания в указанной категории уголовных производств. Доказывание по уголовным производствам о преступлениях исследуемой категории, как вид уголовной процессуальной деятельности, включает в себя три взаимосвязанных и взаимодополняющих аспекта: 1) интеллектуальный – заключается в восприятии и анализе информации, а также выделение той, которая имеет значение для уголовного производства; 2) процессуальный – заключается в осуществлении предусмотренных уголовным процессуальным законодательством действий, направленных на собирание, проверку и оценку доказательств; 3) материальный – заключается в анализе норм соответствующей диспозиции статьи Особенной части УК Украины, в которой установлено содержание специфических обстоятельств, подлежащих доказыванию. Определены основания и процессуальный порядок внесения сведений о преступлениях, связанных с препятствием законной профессиональной деятельности журналистов, в ЕРДР. Основанием для внесения сведений в ЕРДР является наличие достаточных данных, непосредственно свидетельствующих о совершении преступления или его подготовке. Поводом для начала досудебного расследования в исследуемой категории уголовных производств может быть любой источник, в котором содержатся сведения о преступлении. Выделены и охарактеризованы обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовным производствам этой категории преступлений. Концептуальными обстоятельствами, которые подлежат доказыванию в уголовных производствах указанной категории, являются: событие преступления; правовой статус потерпевшего; умысел, цель и мотив; законность деятельности журналиста. Охарактеризованы следственные (розыскные) действия как средства сбора доказательств и раскрыт порядок проведения негласных следственных (розыскных) действий при расследовании преступлений, связанных с препятствием законной профессиональной деятельности журналистов. Выделены другие средства сбора доказательств в указанной категории уголовных производств. Предложено научно обоснованные предложения и рекомендации по совершенствованию действующего уголовного процессуального законодательства Украины в контексте предмета исследования.

Ключевые слова: уголовное производство, досудебное расследование, препятствование законной деятельности журналистов, доказывание, собирание доказательств, охраняемая законом тайна, журналистское расследование.

SUMMARY

Kovtun O.V. Evidence within Criminal Proceedings on Crimes Related to the Obstruction of Journalists' Legitimate Professional Activities. – *Manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; forensic expertise; operative and search activity. – National Academy of Internal Affairs. – Kyiv, 2019.

The author of the dissertation has studied the doctrinal and applied aspects of evidence within criminal proceedings on crimes related to the obstruction of journalists' legitimate professional activities. The present state of scientific research on the raised problems has been clarified; and the concept, meaning and limits of proving in this category of criminal proceedings have been revealed. The grounds and procedure of entering information into the Single Register of Pre-trial Investigations about crimes related to the obstruction of journalists' legitimate professional activities have determined. The circumstances, which are subject to proving in criminal proceedings of this category of crimes have been distinguished and characterized. The author has provided characteristics to investigative (search) actions as means of collecting evidence and has revealed the procedure for carrying out secret investigative (search) actions while investigating crimes related to the obstruction of journalists' legitimate professional activities. Other means of collecting evidence in this category of criminal proceedings have been specified. The author has offered scientifically substantiated propositions and recommendations for improving the current criminal procedural legislation of Ukraine in the context of the subject matter of the research.

Keywords: criminal proceedings, pre-trial investigation, obstruction of journalists' legitimate activities, evidence, collection of evidence, secrecy protected by the law, journalistic investigation.